

IDEGENHONOS ÉS INVÁZIÓS FAJIRTÁS

A DUNA IPOLY NEMZETI PARKBAN A LAKOSSÁG RÉSZVÉTELÉVEL

/ A probléma

Az agresszíven terjedő, idegenhonos növények jelentős problémát okoznak, mivel kiszorítják az őshonos fajokat. Nemcsak a természetvédelem szempontjából fontos őshonos fajokat szorítják ki, hanem sokszor megjelennek szántóföldeken vagy más célú növénytermesztési területeken, ahol pedig a termelők számára fontos terményt szorítják ki. Ezek a fajok sokszor azért is tudnak inváziós jelleggel terjedni, mert kiirthatatlanok.

Az idegenhonos és inváziós fajok olykor kereszteződnek a honos fajokkal, illetve vannak közvetlen mérgező hatású fajok is. Élősködők vagy kórokozók hordozói is lehetnek, továbbá a beporzási tevékenységet is megzavarhatják. Az invázió fajok csökkenthetik a mezőgazdasági és erdészeti terméshozamokat, valamint a halászati hozamokat, emellett a talaj minőségének romlásához is vezetnek. Az invázió fajok jelentős gazdasági fenyegetést is jelenthetnek helyi szinten. Az invázió hatása megjelenhet az ingatlanok értékében, a turisztikai bevételek csökkenésében. Néhány invázió fajt, mint a keserűfű (*Polygonum* spp.), képesek arra, hogy súlyos károkat okozzon az infrastruktúrában, a vízelvezető rendszerekben, a közművekben és a betonfelépítményekben, ezáltal növelve azok fenntartási költségeit. Néhány inváziós növényfaj rendkívül gyúlékony, amelyek megzavarhatják a természetes tűz ciklusokat, illetve növelik a tüzek gyakoriságát.

Ilyen, távoli vidékekről behurcolt özönnövény **az akác, a kései meggy, a bálványfa, a zöld juhar és a selyemkóró.**

Sok invázió fajt a megváltozott klímakörülmények miatt tudja „megvetni nálunk a lábát”. A felmelegedés miatt olyan körülmények alakul ki a betelepült fajok számára, melyek hasonlítanak eredeti élőhelyükhöz. Másrészt ezek a fajok nagyobb alkalmazkodó képességgel rendelkeznek, így megvan az a tulajdonságuk, hogy olyan helyen is megjelenjenek, melynek adottságai némileg eltérnek az őshonos élőhelyüktől.

Ezen kívül az emberi tevékenység, mint például a transzkontinentális közlekedés, továbbá a talajpusztulás és környezetterhelő mezőgazdasági rendszerek, inváziós jelleget mutató nem őshonos fajok terjedéséhez, új kártevők megjelenéséhez vezethetnek. Az éghajlatváltozás és a földhasználat változásai tovább erősíthetik a már most is drámai mértékű biológiai inváziók negatív hatásait.

bálványfa

selyemkóró

Az inváziós jelleget nem csak a növények mutathatnak, hanem az állatok is. Új, eddig a hazai környezetben ismeretlen kártevők jelennek meg.

/ A megoldás

A Duna-Ipoly Nemzeti Parkban történő invazív fajok visszaszorítását a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatósága (DINPI) és Pozsony Térségi Természetvédelmi Egyesület (BROZ) végezte öt magyarországi és három szlovákiai helyszínen, ártéri és homoki területeken. Magyarországon jelentős beavatkozás az Ipoly-völgyben, a dunai szigeteken, Csévharaszton és Nagykőrösön folynak.

A program komplex módon, többféle tevékenységet integrálva valósította meg az inváziós növények elleni védekezést:

A) A szakmai előkészítő tevékenység során

részletesen felmérték a területet, összegyűjtötték a korábbi tapasztalatokat, kezelési ismereteket.

B) Az aktív kezelési munkák során

Szlovákiában 3, a DINPI működési területén 5 helyszínen, ártéri és homoki élőhelyeken fajspecifikus kezeléseket valósítottak meg, összesen 645 hektár területen.

C) Szemléletformálás és szakmai tapasztalatcsere,

melynek célja az özönnövények visszaszorításában leginkább érintett, vagy legnagyobb lehetőségekkel bíró gazdálkodó és kezelő szervezetek, valamint a szakági érdeklődők bevonása, tájékoztatása.

Bizonyos fajok irtását önkéntes munka segítségével végezte a Nemzeti Park. Ezekben a folyamatokban tudott segíteni a helyi lakosság. Időnként iskolás csoportokat is szerveztek, például a Szentendrei-szigeten selyemkóró irtására.

/ A megoldás finanszírozása

A programot a LIFE+ Nature projektet HUSK forrásból az Európai Unió Európai Regionális Fejlesztési Alap és a Magyarország-Szlovákia Határon Átnyúló Együttműködési program finanszírozta.

A pályázat megvalósításának időszaka: 2012. augusztus 1 - 2015. május 31. Viszont az inváziós fajok folyamatos kezelést igényelnek.

/ Mit tanulhatunk?

A helyi alkalmazkodás fontos eleme lehet az inváziós, idegen honos fajok elleni védekezés. Az önkormányzatoknak fontos szerepe lehet az inváziós növények terjedésének megállításában. Helyi akciókat szervezhetnek, a területhasználati szabályozásokba beépíthetik az inváziós növények megjelenésének monitorozását, illetve kötelezhetik az ingatlantulajdonosokat egyes fajok irtására.

A helyi önkormányzatok számára szükséges lehet **kidolgozni invazív fajok kezelési programját**, illetve partnerséget létrehozni nemzeti park igazgatóságokkal, természetvédő közösségekkel. Hasznos lehet továbbá a lakosság informálása a veszélyek okairól, az emberek bevonása az irtási munkálatokba. Az érintett szereplők, szakértők, a lakosság és a területen tevékenykedő gazdák felvilágosítása és a velük való párbeszéd is elengedhetetlen.

Az önkormányzatok szerepet vállalhatnak az olyan invazív fajok forgalmazásának ellenőrzésében is, amelyek továbbra is értékesíthetők a kiskereskedelmi üzletben, kertészetekben.

Nagyon fontos azon területek felmérése, szakszerű monitorozása, ahol bizonyos inváziós fajok megtelepedtek, elszaporodtak. Az önkormányzatok a lakosság segítségére építve ebben is aktív szerepet vállalhatnak. ez mind esszenciális eleme lehet egy inváziós fajok által uralt, természetvédelmi szempontból fontos terület helyreállításának, állapotjavításának.

Az esetleírást készítette: ESSRG (www.essrg.hu)